

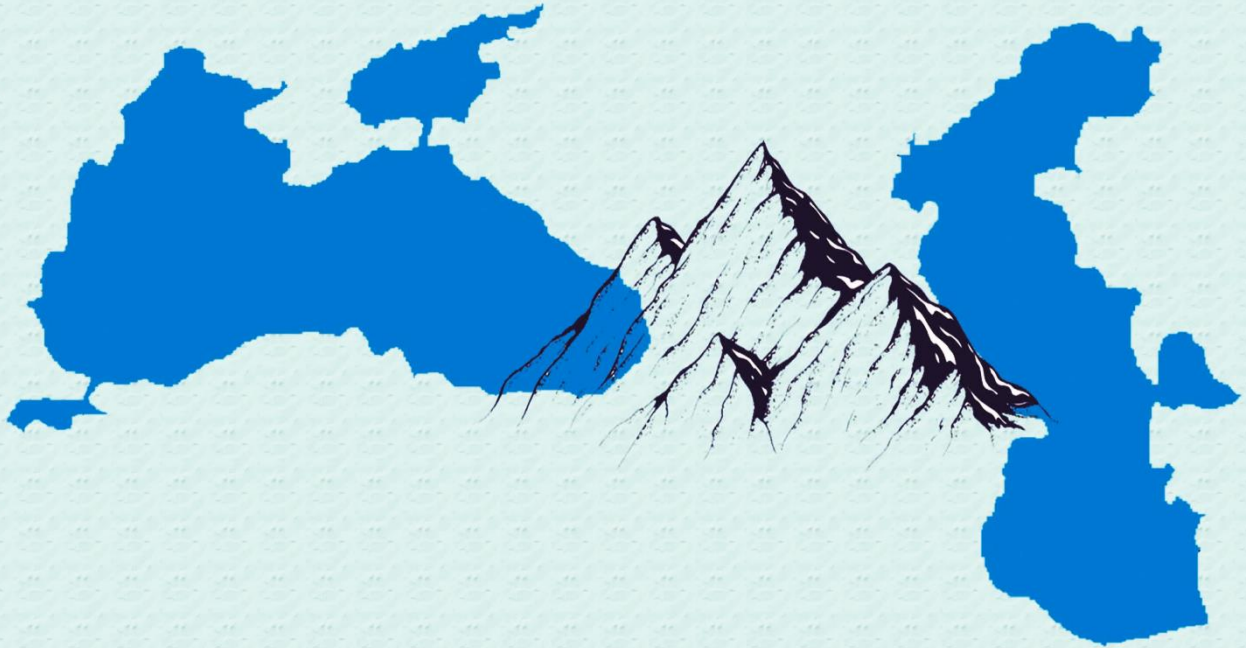

Pontokaspi və Qafqaz Bölgəsi: ekosistemlərin birləşməsi və izolyasiyası şəraitində dəyişikliklər, canlıların filogenezi, geologiya, ekologiya və coğrafiyası

**MULTİDİSİPLİNAR BEYNƏLXALQ KONFRANSIN (ONLAYN)
MATERİALLARI**

27-28 noyabr, 2020

Bakı, Azərbaycan

27-28th November, 2020

Baku, Azerbaijan

**PROCEEDINGS
OF MULTIDISCIPLINARY INTERNATIONAL CONFERENCE (ONLINE)**

Ponto-Caspian and the Caucasus Region: changes in the conditions of merging and isolation of ecosystems, phylogeny, geology, ecology and geography of life

ISSN:2227-5118

Pontokaspi və Qafqaz Bölgəsi: ekosistemlərin birləşməsi və izolyasiyası şəraitində dəyişikliklər, canlıların filogenezi, geologiya, ekologiya və coğrafiyası Multidisiplinar Beynəlxalq Konfrans (onlayn)

27-28 noyabr, 2020. Bakı, Azərbaycan

Pontokaspi and Caucasus Region: Changes in the Connection and Isolation of Ecosystems, Phylogeny, Geology, Ecology and Geography Multidisciplinary International Conference (online)

November 27-28, 2020. Baku, Azerbaijan

XƏZƏR DƏNİZİ RƏNG PALİTRASINDA (LİRİK VƏ SƏRT ÜSLUB KONTEKSTİNDƏ)

Ağayev Emil Raul oğlu

*ADPU-nəznində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji kolleci,
Azərbaycan Turizm və menecment universiteti
Emilaghayev93@mail.ru*

XÜLASƏ

Bu məqalə Səttar Bəhlulzadə və Tahir Salahov yaradıcılığında mühüm yer tutan Xəzər mövzusu lirik və sərt üslub kontekstində təhlil edilmişdir.

Açar sözlər: Azərbaycan, Səttar Bəhlulzadə, Tahir Salahov, rəng, Xəzər dənizi

GİRİŞ

Təsviri sənətdə janr anlayışının terminoloji baxımdan formalaşması XVII əsrə aid edilir. Janr müəyyən məzmun və forma xüsusiyyətlərinə görə tarixən formalaşmış əsər və ya mövzu tipidir. 1669-cu ildə Fransa Kral Akademiyasının katibi, memar və rəssam Andre Filibyen klassik janrlar nəzəriyyəsini formalaşdırır, yüksək (tarixi, dini-alleqorik, mifoloji) və kiçik (portret, mənzərə, natürmort, məişət, animalistik) dərəcələri üzrə formalaşdırır.

Janr hər bir incəsənət növünün tərkib hissəsidir. Mənzərə janrının formalaşan veduta və marina istiqamətləri müxtəlif fikirlərlə kompozisiyada bu janrın əsas ideyasını açmağa xidmət edir. Artıq zaman-zaman mənzərənin daxilində formalaşan bu istiqamətlər müstəqil olaraq janr adlandırılmağa başlandı. Marina janrında dənizin təsvirinə geniş yer ayıran rəssam, həm də öz daxili hissələrini ön plana çıxarır. Azərbaycan rəngkarlığına nəzər yetirsək doğma Xəzərə həsr edilən əsərlər rəssamlarımızın vətən, torpaq mövzusunda öz uğurlu kompozisiyalarını müasir dövrümüzdə də davam etdirirlər.

MÖVZUNUN AKTUALLILIĞI

XX əsr təsviri sənətimizin görkəmli nümayəndələrindən sayılan lirik-romantik rəssam Səttar Bəhlulzadə yaradıcılığında Xəzər dənizi öz ənənəvi rəng ifası ilə seçilir. “Xəzər gözəli” (1961) (ill 1) əsərinə diqqət yetirsək mavi rəngin təmliyi, dənizin sakitliyi və sənətkar tərəfindən Xəzərin gözəli adlandırılan neft daşları melizm kimi daha da bədiiləşdirilmişdir. S.Bəhlulzadənin birinci əsərinə xas olan xüsusiyyətlər “Mavi əfsanə” (1971), “Xəzər üzərində axşam” (1959) lirik marina janrlarında da duyulur.

İll 1. S. Bəhlulzadə “Xəzər gözəli” (1961) (kətan, yağlı boya, 134x200 sm)

Sərt üslubun görkəmli nümayəndəsi xalq rəssamı Tahir Salahov yaradıcılığında Xəzər dənizi fırçanın çılğın, coşqun texnikasıyla yerinə yetirilib. “Xəzər bu gün. Odlar yurdu” (2007) (ill 2) triptixinin mərkəzi hissəsində neft daşlarının iri formada verilməsi təsadüf deyildir. Bu güclü, inkişafda olan dövlətin simvoludur. Alovun səmada cəngi ifası odlar yurdunun qələbəsidir. Rəng fakturası əsərdə çəvik, dinamikdir.

İll 2. T. Salahov “Xəzər bu gün. Odlar yurdu” triptixinin mərkəzi hissəsi (2007)

NƏTİCƏ

Azərbaycan təsviri sənətində lirik və sərt üslubun əsas nümayəndələri sayılan Səttar Bəhlulzadə və Tahir Salahovun yaradıcılıqları kontekstində “Xəzər” silsilələri təhlil edilmişdir. Kompozisiyalarda simvolik obraz ifadəsi təhlil edilərək, mövzunun açıqlanmasında mühüm rol oynamışdır.

ƏDƏBİYYAT

1. **Əliyev Z.** “Günahlı dünyanın günahsız adamı və yaxud Səttar Bəhlulzadə romantizmi”, Bakı: Timeprint 2014, 232 s.
2. **Əliyev Z.** “Sənətin məcnunu”, Bakı: Aspoliqraf 2009, 390 s.
3. **Əsgərova X.** “XX əsr Azərbaycan boyakarlığının inkişafı”, Bakı 2015, 187 s.
4. **Kərimova S.** “İncəsənət əsərlərinin təhlili”, Bakı: Şərq-qərb 2018, 283 s
5. Sərvət toplusu “Tahir Salahov”, Bakı: Şərq-qərb 2013, 104 s

SUMMARY

IN THE CASPIAN SEA COLOR PALITE (IN THE CONTEXT OF LYRICS AND HARD STYLE)

This article analyzes the Caspian theme, which occupies an important place in the works of Sattar Bahlulzade and Tahir Salahov, in the context of lyrical and harsh style.

Keywords: Azerbaijan, Sattar Bahlulzade, Tahir Salahov, color, Caspian Sea

РЕЗЮМЕ

В ПАЛИТЕ ЦВЕТОВ КАСПИЙСКОГО МОРЯ (В КОНТЕКСТЕ ЛИРИКИ И ЖЕСТКОГО СТИЛЯ)

В статье анализируется каспийская тема, занимающая важное место в творчестве Саттара Бахлулзаде и Тахира Салахова, в контексте лирического и сурового стиля.

Ключевые слова: Азербайджан, Саттар Бахлулзаде, Таир Салахов, цвет, Каспийское море